

Rekabet Kurumu Başkanlığından,
REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2011-3-238 (Önaraştırma)
Karar Sayısı : 12-26/766-219
Karar Tarihi : 16.05.2012

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

Başkan : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Prof. Dr. Metin TOPRAK, Doç. Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE, Doç. Dr. Cevdet İlhan GÜNAY, Dr. Murat ÇETİNKAYA, Reşit GÜRPINAR

B. RAPORTÖRLER: Neyzar ÜNÜBOL, Mazlum YALÇINKAYA

C. BAŞVURUDA

BULUNAN :- Gizlilik talebi bulunmaktadır.

D. HAKKINDA ÖNARAŞTIRMA YAPILAN:

- Fındık Yağı Üreticileri

- (1) **E. DOSYA KONUSU:** Fındık yağı üreticilerinin aralarında anlaşmak suretiyle fındık yağı fiyatlarını belirledikleri iddiası.
- (2) **F. İDDİALARIN ÖZETİ:** Başvuruda özetle; 16 ay kadar önce "Çotanak" marka fındık yağı fiyatının 14,90-17,00 TL aralığında seyrederken %100'e yakın arttığı ve bugün 25,90-31,00 TL aralığına yükseldiği, diğer marka fındık yağlarının da yaklaşık olarak aynı oranda artış gösterdiği, söz konusu fiyatlardaki artışın aynı süreçte ÜFE-TEFE oranlarında meydana gelen %10'luk artışın üzerinde olduğu belirtilerek, fındık yağı üreticilerinin 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun'u ihlal ettiği iddia edilmiştir.
- (3) **G. DOSYA EVRELERİ:** Kurum kayıtlarına 03.10.2011 tarih ve 6819 sayı ile giren başvuru üzerine hazırlanan 03.04.2012 tarih ve 2011-3-238/İİ sayılı İlk İnceleme Raporu'nun görüşülmesi sonucunda önaraştırma yapılmasına karar verilmiştir.
- (4) İlgili karar uyarınca düzenlenen 10.05.2012 tarih ve 2011-3-238/ÖA sayılı Önaraştırma Raporu görüşülerek karara bağlanmıştır.
- (5) **H. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ:** İlgili raporda özetle; dosya konusu iddia ile ilgili olarak 4054 sayılı Kanun çerçevesinde soruşturma açılmasına gerek olmadığı ve şikâyetin reddi gerektiği kanaat ve sonucuna ulaşıldığı ifade edilmiştir.

I. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

I.1. İlgili Pazar

I.1.1. Fındık Yağı Sektörü Hakkında Genel Bilgi

- (6) Fındık yağının üretim süreci diğer sıvı yağların üretim süreci ile oldukça benzer olup sadece yağın istenilen renk, koku, kıvam değerlerine ulaşması için kullanılan kimyasal maddelerin oranları değişmektedir. Fındık yağı üretim sürecinin diğer sıvı yağların

12-26/766-219

rafinasyonu ile bu denli benzerlik göstermesi sebebiyle, başlıca fındık yağı üreticilerinin, fındık yağı ile diğer sıvı yağlar arasındaki arz ikamesinden yararlanarak üretimlerinin bir kısmını dönemsel olarak fındık yağı üretimine kaydıran bitkisel yağ üreticileri olduğu görülmektedir.

- (7) Fındık yağı, çoğunlukla ham fındık yağının rafinasyonu ile elde edilmekte olup, ham fındık yağı toplam ürün maliyetinin yaklaşık %85'ini oluşturmaktadır. Fındık yağı üretiminin diğer önemli maliyet kalemleri ise toplam maliyetin yaklaşık %5'lik kısmını oluşturan rafinasyon sürecinde kullanılan yardımcı malzemeler ile ambalaj malzemeleri ve yaklaşık %10'luk kısmını oluşturan işçilik, amortisman gibi genel yönetim giderleridir.
- (8) Başlıca fındık yağı üreticileri; Çotanak markası ile Altaş Yağ Su ve Tarım Ürünleri Gıda İnşaat Otomotiv Nakliyat San. ve Tic. A.Ş. (Altaş), Sunar markası ile Elita Gıda San. ve Tic. Ltd. Şti. (Elita), Orkide markası ile Küçükbay Yağ Sanayi A.Ş. (Küçükbay), Yonca markası ile Yonca Gıda San. A.Ş. (Yonca) ve Zade markası ile Helvacızade Gıda İlaç Kimya San. ve Tic. A.Ş. (Zade)'dir.
- (9) Şikayet konusu iddialar çerçevesinde fındık yağı üreticilerinin fındık yağı fiyatlarında birlikte hareket etme ihtimali çerçevesinde, fiyat artışlarının nedeninin araştırılması ve fındık yağı üreticisi teşebbüslerin fiyat artış miktar ve zamanlarının incelenmesi amacıyla piyasadaki başlıca fındık yağı üreticilerinden bilgi talep edilmiştir. Bilgi talep yazılarına teşebbüslerden gelen cevaplar fındık yağı üretiminin ham fındık yağı fiyatlarına bağlı olarak değişiklik gösterdiğini, üretimin ana girdisi olan ham fındık yağı fiyatları arttığında üretimin diğer sıvı yağ çeşitlerine kaydırıldığını göstermektedir. (.....TİCARİ SIR.....)
- (10) Fındık yağı üretiminin belli dönemlerde ham fındık yağı fiyatlarına bağlı olarak artması, tüketici nezdinde bilinirliğinin diğer sıvı yağ çeşitlerine kıyasen daha az olması ve talebin fiyat esnekliğinin yüksek olması fındık yağı pazarını görece küçük bir pazar haline getirmiştir. Sıvı yağ pazarının küçüklü büyüklü pek çok teşebbüsün faaliyet gösterdiği yoğunlaşma derecesi görece düşük bir pazar olduğu kanaatine ulaşılmıştır.

I.1.2. İlgili Ürün Pazarı

- (11) İlgili Pazarın Tanımlanmasına İlişkin Kılavuz'un 20. paragrafında; inceleme konusu işlem, gerek ürün gerekse coğrafi açıdan olası alternatif pazar tanımları çerçevesinde rekabetçi endişe yaratmıyor ise pazar tanımı yapılmayabileceği belirtilmiştir. İlgili ürün pazarı tanımı bu dosya özelinde yapılan değerlendirmeyi etkilemeyeceğinden, ilgili pazar tanımı yapılmamıştır.

I.1.3. İlgili Coğrafi Pazar

- (12) Dosya konusu ürünler açısından pazara giriş, arz kaynaklarına ulaşma, üretim, dağıtım, pazarlama ve satış şartları arasında bölgesel bir ayırım olmamakla birlikte, mevcut dosya bakımından bu aşamada coğrafi pazar tanımının yapılmasına gerek olmadığı kanaatine varılmıştır.

I.2.Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

12-26/766-219

- (13) Söz konusu şikayet üzerine fındık yağı üreticilerinin fındık yağı fiyatlarında birlikte hareket etme ihtimalinin incelenmesi amacıyla başlatılan ön araştırmada fındık yağı hammadde ve üretim giderlerinde artış yaşanıp yaşanmadığı ve fındık yağı üreticilerinin fiyatları ve fiyat değişim zamanları incelenmiştir.
- (14) Toprak Mahsulleri Ofisi (TMO)'nin fındık alım görevi 2009/15202 sayılı Kararname ile son bulmuştur. TMO Genel Müdürlüğü tarafından 29.02.2012'de yayınlanan faaliyet raporu uyarınca TMO'nun daha önceki yıllarda yapmış olduğu fındık alımları ile oluşan 694 bin ton fındık stokunun 42 bin tonu Fiskobirlik S.S. Fındık Tarım ve Satış Kooperatifleri Birliği'ne (Fiskobirlik), 199 bin tonu piyasaya, 29 bin tonu kavrulmuş fındık ve mamulleri, 320 bin tonu ise yağ imalatına verilerek değerlendirilmiştir. 2011 yılı rekolte beklentilerinin düşük olması nedeniyle yağ imalatına ara verilmiştir.
- (15) Fındık yağı pazarı bakımından TMO'nun stoklarını eritmek amacıyla fındığı ham yağa dönüştürmek suretiyle satışa sunması fındık yağı üretiminde artış sağlamış, ancak TMO stoklarının azalması ve TMO'nun fındık alımını durdurması sonrasındaki dönemde ham fındık yağı arzı azaldığından fiyatı artmıştır. Buna bağlı olarak rafine fındık yağı fiyatlarında da 2011 yılının özellikle ikinci yarısında artış görülmüştür, zira rafine fındık yağı üretiminde nihai ürünün yaklaşık %85'i ham fındık yağından oluşmaktadır.
- (16) (.....) Altaş ham fındık yağı alımlarını Temmuz 2011'e kadar TMO'dan gerçekleştirmiş, sonrasında ise Oruçoğlu Yağ San. ve Tic. A.Ş. ve Fiskobirlik'ten ham fındık yağı temin etmiştir. Ham fındık yağının fiyatı TMO'nun piyasadaki varlığının azalmasının ardından Temmuz 2011 itibarıyla hızla yükselmeye başlamıştır. Ham fındık yağının fiyatı Mart 2010-Nisan 2012 arasında % 223,5, Temmuz 2011- Nisan 2012 arasında ise %37,5 artış göstermiştir. Girdi maliyetlerindeki bu artışın rafine fındık yağı fiyatlarına da yansımalarıyla 2012'nin ilk aylarında fiyat artışı yaşanmıştır.
- (17) Fındık yağı pazarındaki Zade, Altaş, Yonca ve Küçükbay firmalarının Mart 2010, Ocak 2011 ve Ocak 2012 rafine fındık yağı litre satış fiyatlarına Tablo 1'de yer verilmiştir.

(.....TİCARİ SIR.....)

(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)
(.....)	(.....)	(.....)	(.....)	(.....)

Tablodan anlaşıldığı üzere, söz konusu teşebbüslerin fiyatlarında ani değişiklikler olmakla birlikte, fiyat seviyesi arasında paralellik görülmemektedir. Fiyat değişim tarihlerine bakıldığında ise Altaş'ın fındık yağı litre fiyatının 02.01.2012'de (.....)TL'ye yükseldiği, Küçükbay'ın (.....)TL fiyatına 05.01.2012'de geçtiği ve Zade'nin fiyatının ise 17.12.2011'de (.....) TL'ye çıktığı izlenmektedir. Ocak 2011'deki fiyat değişim tarihleri incelendiğinde Altaş'ın 01.01.2011'de, Zade'nin 12.01.2011'de ve Küçükbay'ın 05.01.2011'de fiyat artışına gittiği görülmektedir. Fiyat değişim tarihleri firmalar arasında farklılaşmakta ve birlikte hareket edildiğine işaret etmemektedir. Teşebbüsler rafine fındık yağının fiyatlamasında maliyet ve piyasa şartlarının etkili olduğunu belirtmiştir. Küçükbay Mayıs 2011 döneminden sonra, ham fındık yağı satış fiyatındaki artış nedeniyle satış fiyatları yükseldiğinden talebin diğer bitkisel yağlar lehine değiştiğini belirtmiştir.

12-26/766-219

- (18) Yukarıda yer verilen açıklamalar ışığında fındık yağı üreticisi teşebbüslerin 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesini ihlal ettiğine işaret edecek nitelikte bir bulguya ulaşılmamıştır. Dolayısıyla, rafine fındık yağı fiyatındaki artışın ÜFE-TÜFE'nin üzerinde olmasının ve son 16 ay içinde önemli artış göstermesi teşebbüsler arasında rekabeti kısıtlayacak bir anlaşma veya uyumlu eylemin varlığından ziyade fındık yağı üretiminin en önemli girdisi olan ham fındık yağı fiyatındaki hızlı artışla açıklanabileceği kanaatine varılmıştır.

J. SONUÇ

- (19) Düzenlenen rapora ve incelenen dosya kapsamına göre; dosya konusu iddialara yönelik olarak 4054 sayılı Kanun'un 41. maddesi uyarınca soruşturma açılmasına gerek olmadığına, şikayetin reddine OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.